Omakotiliitto

LAUSUNTO 31.1.2023

Eduskunta

Talousvaliokunta

Asia: E 159/2022 vp

Suomen ennakkovaikuttamislinjaukset EU:n tulevaan sähkömarkkinamallia koskevaan aloitteeseen

Suomen Omakotiliitto ry kiittää mahdollisuudesta osallistua sidosryhmäyhteistyöhön, antaa lausunto ja tulla kuultavaksi eduskunnan talousvaliokuntaan asiassa, joka koskee hallituksen Suomen ennakkovaikuttamislinjauksia EU:n tulevaan sähkömarkkinamallia koskevan aloitetta.

Omakotiliitto on Suomessa alan ainoa valtakunnallinen pientalo- ja vapaa-ajan asukkaiden edunvalvonta- ja palvelujärjestö, joka edistää pientalovaltaista elämänmuotoa. Olemme yleishyödyllinen ja poliittisesti sitoutumaton kansalaisjärjestö, ja meillä on noin 230 jäsenyhdistystä, joissa yhteensä yli 70 000 henkilöjäsentä (kotitaloutta). Suomessa on noin 1, 2 miljoonaa pientaloa, joissa asuu lähes 2,7 miljoonaa ihmistä, ja noin 0,5 miljoonaa vapaa-ajan asuntoa, joita käyttää noin 2,4–2,9 miljoonaa mökkiläistä.

Kulunut vuosi on osoittanut, että vaikka EU:n sähkömarkkinamalli on toiminut normaalioloissa ja tuonut kuluttajille taloudellista hyötyä, parantanut toimitusvarmuutta ja edistänyt vihreää siirtymää, malli ei ole ollut kriisinkestävä. Energiakriisi on tuonut esille, että EU:n sähkömarkkinamallia on kehitettävä ja luotava pelisäännöt mahdollisten tulevien kriisitilanteiden varalle. Marginaalihinnoittelu on johtanut korkeisiin tuottoihin sähköntuottajille. Onkin keskeistä, että komissio on katsonut, että nykyiset kuluttajansuojatoimet ovat olleet puutteelliset korkeiden hintojen ja volatiliteetin vuoksi, ja ryhtynyt toimiin asian korjaamiseksi.

Omakotiliitto pitää tärkeänä, että Suomi on aktiivinen sähkömarkkinamallin kehittämisessä ja vaikuttaa esityksen sisältöön.

Edustamme suomalaisia pientaloasukkaita ja näemme, että kuluttajasuojan lisäystarve on keskeinen asia. Nykymalli ei ole suojannut kotitalouksia äkillisiltä korkeilta hinnoilta ja hintamuutosten voimakkailta vaihteluilta. On kestämätöntä, että kuluttajat ovat joutuneet välttämättömyystuotteen eli sähkön ostajina hintariskin kantajiksi. Toisaalta on nähty, että uusiutuvan energian lisääntyminen tuotannossa ei ole laskenut samassa suhteessa kuluttajahintoja.

Omakotiliitto kannattaa lähtökohtaisesti Suomen näkemyksiä tulevan sähkömarkkinamallin osalta. Alla huomioitamme esitettyihin kohtiin:

Kohta 1: Säilytetään markkinaehtoinen toimintamalli, johon tulisi luoda kriisitilanteita varten esimerkiksi hintarajat, joilla vahvistetaan kuluttajansuojaa välttämättömyystuotteen eli sähkön hinnanmuodostukseen. Kaasun ja sähkön

hinnanmuodostus tulisi erottaa toisistaan. Markkinamallin päivittämisessä on hyvä tarkastella eri vaihtoehtoja.

Kohta 2: Säilytetään voimalaitosten ajojärjestys. Tuotantokustannusten vaikutus tulisi näkyä ajojärjestyksessä ja uusiutuvan energian hinnan tulisi näkyä kuluttajien hintoja laskevasti.

Kohta 3: Turvataan toimintaedellytykset sekä päästöttömälle sähköntuotannolle että riittävälle säätökykyiselle sähköntuotannolle. Kulutusjoustojen kehittäminen luo kuluttajille mahdollisuuden osallistua aktiivisemmin sähkön kulutusjoustoon, mutta osallistumisen on tuotava taloudellista hyötyä kuluttajille.

Kohta 4: Tuetun kapasiteetin on osallistuttava sähkömarkkinoiden hinnanmuodostukseen. Sähkönhintojen volatiliteettia tulisi vähentää ja hintariskiä ei saa jatkossa saa siirtää kuluttajille.

Kohta 5: Tehtyjen muutosten on tuotava hyötyjä loppuasiakkaille. Tämä kohta on keskeinen edustamallemme kohderyhmälle. Sähkönkäyttäjille on tultava hintahyötyä markkinamallin muutoksesta ja vahvempi kuluttajansuoja kriisitilanteiden varalle.

Jatkamme mielellämme sidosryhmäyhteistyötä asiassa.

Kunnioittavasti

Suomen Omakotiliitto ry

Marju Silander *Ari Rehnfors*

toiminnanjohtaja puheenjohtaja